

VÝZVA ŽÍT NAPLNO

TAM, KDE PRÁVĚ JSI

tisíc darů

ANN VOSKAMPOVÁ

NÁHLED

WWW.POSTILLA.CZ

Obsah

KAPITOLA PRVNÍ

Prázdnější plnější život / 7

KAPITOLA DRUHÁ

Slovo, podle kterého žijeme . . . a umíráme jím / 21

KAPITOLA TŘETÍ

První let / 38

KAPITOLA ČTVRTÁ

Svatostánek času / 57

KAPITOLA PÁTÁ

Co pro všechno na světě, na celém tomto světě, je milost? / 73

KAPITOLA ŠESTÁ

Co chceš? Místo, kde vidím Boha / 94

KAPITOLA SEDMÁ

Vidět skrze sklo / 113

KAPITOLA OSMÁ

Jak by on také nemohl? / 130

KAPITOLA DEVÁTÁ

Jdi níž / 150

KAPITOLA DESÁTÁ

Vyprázdnit a naplnit / 168

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

Radost z důvěrnosti / 186

Doslov / 205

Poděkování / 209

O autorce / 211

Poznámky / 213

KAPITOLA PRVNÍ

Prázdnejší plnější život

Každý hřích je pokusem o útěk od prázdnoty.

Simone Weil, Tíže a milost

Zářící slunečná koule zaplňuje srpnové nebe v ten den, kdy tento příběh začíná, ten den přicházím na svět, ten den začínám žít.

A plním matčin trhající se ohnivý kruh mým tělíčkem, panské plíce jsou sežehnuty vzduchem tohoto světa a vstupuji na tento svět tak jako každý člověk: se zatnutými pěstmi.

Z průměru její plnosti ji vyprazdňuji – a ona krvácí. Mám na sobě novorozenecký maz a křičím; pozvednou mě ke světlu.

A pak mě pojmenují.

Mohlo by snad jméno být kratší? Tři písmena, dokonce i bez ozdobného *e*. Ann, trojice křivek a linek.

Znamená to „milostiplná“.

Nejsem taková.

Co to znamená, žít plná milosti? Žít plně naživu?

Umývají mou bledou kůži a já dýchám a oháním se. Oháním se rukama.

Po desetiletí, po celý život, jsem pokračovala v ohánění se okolo sebe, ve snažení se, a vyšla jsem z toho vždy tak zdánlivě... *prázdna*. Nedostála jsem svému pokřtění.

Možná v prvních pár letech se můj život pomalu otevřel, stočil se jak nastavené dlaně, schránka otevřená darům od Boha. Ale na

ty roky si vůbec nevzpomínám. Říká se, že naše paměť se aktivuje prudkou traumatickou elektrinou. U mě to byl ten rok, kdy mi byly čtyři. Ten rok, kdy se slila krev a moje sestra zemřela a já, zrovna já z nás všech, jsem zabouchla dveře před milostí.

Stojím u okna boční verandy a dívám se na shýbající se rodiče. Uvažuji, jestli mě matka držela stejně ve chvílích mého narození a pojmenování, tak jako teď drží mou sestru v okamžiku smrti.

Vidím matku a otce jak v listopadovém světle sedí na zadní verandě a v náruči kolébají její zavinité tělíčko. Přitisknu obličej na kuchyňské okno, studené sklo, a dívám se na ně, dívám se na jejich rty, které nevyslovují modlitbu před spaním, ale úpěnlivě prosí o vzbuzení, naprosté a zázračné. To nepřichází. Za to policie ano. Vyplňují zprávy. Krev prosakuje skrz zavinité příkrývky. Vidím to ještě teď.

Nával vzpomínek hluboce pálí.

Skvrny na jejím těle mě sežehly, ale méně než puchýře z pohledu na ni nezakrytou, jak tam ležela. Jen tak capkala po farmářské cestičce, courala se za kočkou, a vidím toho řidiče nákladáku, jak sedí u kuchyňského stolu, hlavu v rukou, a pamatuji si, jak vzlykal, že ji vůbec neviděl. Ale pořád ji vidím a nemůžu zapomenout. Její tělo, křehké a maličké, rozdrčené nákladem auta na našem dvoře, krev prosakuje do žíznivé udupané země. V ten moment se vesmír pohnul, otřásaje jakýmikoliv nastavenými dlaněmi. Pořád slyším křik mé matky, která toho byla svědkem, pořád vidím otcovy vytřeštěné oči.

Rodiče nepodávají žalobu, jsou to farmáři a jen se pokoušejí dál dýchat, udržet svá těla v pohybu, aby jejich duše nezakrněla. Maminka pláče, když věší prádlo. Drží si u prsou mou nejmladší sestru, sotva tři týdny starou, a nedokážu si představit, jak žena, která je čerstvě křehká z porodu čtvrtého dítěte, je svědkem krve-

prolití svého třetího dítěte a dává průchod mléku pro to miminko a zároveň dává průchod žalu za pohřbenou dceru. Táta nám po večeri tisíckrát vypráví, jak měla průzračné oči, jak se ho držela kolem krku, když ho objala a držela se ho za každou cenu. Den, kdy zemřela, přijímáme jako nehodu. Ale čin, který Bůh dovolil?

Po celé roky se mi sestra v noci mihá před očima, její tělo zkroucené na štěrk. Někdy ji ve svých snech chovám v dece, kterou pro ni maminka ušila, bledě zelené s ručně vyšitým Humpty Dumptym a malou pastýřkou, kde je sestřička zavinuta v bezpečí. Čekám, že pokrývky odkryje a znovu se narodí. Místo toho se zem otevře dokořán a pohltní ji.

Přešlapujeme ve špinavé hlíně u zejícího hrobu a kusy nebes odpadávají. Hrouda hlíny narazí na rakev, roztříští se. Tříští se o mou světlovlasou sestřičku, která mě škádčila a smála se. A to jak pohodila hlavou a smála se, její mléčně bílé tváře s dólíčky štěstí, a já jsem zplna nabírala její chichotající se život. Naplocho položil její náhrobní kámen, černá žulová deska bez jakýchkoliv dat, jenom pět písmen jejího jména. Aimee. To znamená „milovaná“. A že byla. Milovali jsme ji. A s tím, jak položí její náhrobní kámen, jak uzavrou její smrtelnou postel, se uzavírají i naše životy.

Uzavírají se před jakoukoliv představou o milosti.

Skutečně, když pohřbíš dítě – nebo jen když jednoduše každý den vstaneš z postele a žiješ syrový život – tak si bezhlasně šeptáš tu otázku. Nikdo jiný to neslyší. *Může existovat dobrý Bůh?* Bůh, který milostivě zkrášluje dobrými dary, když za dlouhých nocí leží dětská postýlka prázdná a brouci se provrtávají rakvemi? Kde je Bůh *doopravdy*? Jak může být dobrý, když miminka umírají a manželství se hroutí a sny jsou prašným větrem odváty? Kde je nám udělena milost, když nás ohryzává rakovina a samota bolí a bezejmenná místa v nás neslyšně umírají, bezdůvodně se odla-

mují, jsou vymleta. Kde se skrývá ta radost z Pána, tohoto Boha, který naplňuje zemi dobrými věcmi, a jak mám žít naplno, když život je plný bolesti? Jak se mám probudit do radosti a milosti a krásy a toho všeho, čemu se říká plný život, když musím zůstat nedotčena ztrátami a zničenými sny a tím vším, co ve mně vytváří prázdnotu?

Moje rodina – můj tatínek, maminka, můj bratr a nejmladší sestřička – po celá léta si všichni tiše klademe tyto otázky. Po léta nepřicházíme na žádnou odpověď. A v průběhu těch let se znovu naplňujeme – odcizením. Žijeme s pevně sevřenými pěstmi. To, co nám jednoho dne v listopadu Bůh dal, nás řízlo hluboko. Kdo by znovu riskoval?

O několik let později sedím na kraji naší hnědé kostkované pohovky, přes kterou se táta natáhl. Je unavený po dlouhém dni řízení traktoru, slunce na něj pánilo a vítr foukal; prosí mě, abych ho hladila ve vlasech. Hladím ho od té jeho neposlušné kadeře, tam a zpět, jak má vlasy otlačené dokola od kšiltovky. Zavírá oči. Pokládám mu otázky, které bych se ho nikdy nezeptala, kdyby na mě ty oči hleděly.

„Chodil jsi někdy do kostela? Někdy hodně dávno, tati?“ Dvě sousedské rodiny mě střídavě vyzvedávají, s Biblí v ruce a nažehlenými šaty, před nedělní ranní bohoslužbou. Táta pracuje.

„Jo, jako malý kluk jsem chodíval. Tvoje babička nás brávala každou neděli, potom co jsme skončili s dojením. Bylo to pro ni moc důležité.“

Upřeně se dívám na pramínky jeho tmavých vlasů, mnu je mezi prsty.

„A teď to pro tebe už není důležité?“ Slova jsem sotva zašeptala, visí ve vzduchu.

Vyhrne si svůj kostkovaný rukáv, pohne hlavou, oči stále zavřeny. „Ach . . .“

Čekám, rukama češu vlasy, čekám, až najde ta správná slova

pro vyjádření pocitů, které nepasují do ztuhlých kravat a naškrobených límečků vět.

„Ne, už asi ne. Když Aimee zemřela, tak jsem s tím skoncoval.“

Scény vzpomínek na mě zakřičí. Zavřu oči, zavrávorám.

„A pokud tam nahoře opravdu někdo je, tak ten den určitě u volantu spal.“

Nic neříkám. Knedlík v hrdle mě pálí jak žhavý uhlík. Jen ho hladím po vlasech. Pokouším se zmírnit jeho bolest. Nalézá více pocitů. Nacpe je do slov.

„Jak může někdo nechat zemřít tak krásnou holčičku tak nesmyslnou, zbytečnou smrtí? A ona nejen že zemřela. Byla zabita.“

To slovo mu zkrouťí tvář. Chci ho držet, dokud bolest nepřejde, chci, aby to všechno zmizelo. Má stále zavřené oči, ale teď potřásá hlavou, jak vzpomíná na všechny ty způsoby, jak říct ne tomu strašnému listopadovému dni, který ocejšoval naše životy.

Táta už nic neříká. To potřesení hlavou mluví za vše, vyjadřuje to naše sevřené ruce, naše pohmožděné roztřesené pěsti. Ne. Žádná laskavá Bytost, žádná milost, nic z toho nedává smysl. Můj táta, hodný farmář, která miloval svou dceru tak, že to správně mohly dát najevo jen jeho oči, zřídka to řekl nahlas. Jen někdy, když ty oči zavřel a poprosil mě, abych mu mezi prsty odhladila náročný den. Ale tohle stejně nejsou věci, které je třeba říkat nahlas.

Jako veškeré přesvědčení, prostě ho žiješ.

My jsme to tak dělali.

Ne, Bože.

Ty nejsi, Bože.

Je tohle ten jedovatý vzduch světa, tahle atmosféra, kterou dýcháme, která nás pálí na plicích, tohle *Ne, Bože? Ne, Bože, nevezme si to, co dáváš. Ne, Bože, Tvoje plány jsou depresivní, krvácející chaos a já jsem se k tomuhle neupsala a Ty sis opravdu myslel,*

že bych do toho šla? Ne, Bože, tohle je opravdu odporné a je to hnus a to nemůžeš nikdy udělat nic správně a prostě jen všechnu tuhle bolest odsud vytáhnout a já to odtud převezmu, díky. A Bože? Díky za nic. Není tohle snad dědictví lidstva, odkaz Zahrady?

Procitnu a položím nohy na prkennou podlahu a věřím Hadově syčící lži, tomu opakujícímu se refrénu jeho věčné kampaně: Bůh není dobrý. To je základním kamenem jeho manévru. Že Bůh zadržuje před svými dětmi dobro, že nás Bůh opravdově, plně nemiluje.

Pochybujeme o Boží dobrotě, nedůvěřujeme Jeho úmyslu, jsme nespokojeni s tím, co nám dal, dychtíme . . . Já *dychtím . . . po něčem víc*. Po nejnějším životě.

Podívám se přes pole. Zbytek zahrady jednoduše nestačí. Nikdy nebude stačit. Bůh řekl, že lidstvo nemá jít ze Stromu poznání dobra a zla. A já si stěžuji, že Bůh mi vytrhl to, co jsem chtěla. Ne, to, co jsem *potřebovala*. Třebaže se to sotva odvažuji zašeptat, tak žiju, jako kdyby mi ukradl to, na co jsem podle mě měla právo: nejšťastnější děti, nekonečně blažené manželství, dlouhé, spokojené, smrti ve vzpírající dny. Podívám se do zrcadla a pokud budu odvážně upřímná – to, co mám, kým jsem, kde jsem, jaká jsem, co jsem dostala – to jednoduše není dost. Ten rozeklaný jazyk útočí a já jsem denně na pochybách; podívám se na svůj odraz a ptám se: Doopravdy mě Bůh miluje? Pokud mě opravdu hluboce miluje, proč přede mnou zadržuje to, o čem si myslím, že mě nasytí? Proč žiju s dojmem odmítnutí, a co více, s bolestí? Copak On nechce, abych byla šťastná?

Ze všech našich začátků stále znovu prožíváme ten příběh v Zahradě.

Satan, on chtěl víc. Víc moci, víc slávy.

Nakonec, ve své podstatě je Satan vlastně nevděčník. A do srdce Ráje zabodává svůj jed. Satanův hřích se stal prvním hříchem lid-

stva: hřích nevděčnosti. Adam a Eva jsou jednoduše, bolestivě nevděční Bohu za to, co jim dal.

Není toto ten katalyzátor všech mých hříchů?

Náš pád byl, vždy je a vždy bude naše nespokojenost s Bohem a s tím, co nám dává. Hladovíme po něčem víc, po něčem jiném.

Stojíme před tím stromem obtěžkaným zakázaným ovocem, nasloucháme šepotu Zla: „Jakmile pojdete z toho stromu, otevrou se vám oči . . .“ (Genesis 3:5). Ale na počátku naše oči už byly otevřené. Náš zrak byl dokonalý. Naše vidění nám umožnilo vidět svět přetékající dobrotou. Náš zrak nepadal na nic jiného než na Boží slávu. Viděli jsme Boha takového, jaký opravdu je: dobrý. Ale byli jsme klamně zlákáni, že plný život znamená něco víc, že toho máme vidět ještě víc. A skutečně, ono toho bylo ještě víc k vidění: ta škaredost, kterou jsme předtím nespatriili, ta hříšnost, které jsme předtím nebyli svědky, ta ztráta, kterou jsme předtím nepoznali.

Jíme. A v okamžiku jsme slepí. Už nevidíme Boha jako někoho, komu můžeme důvěřovat. Už Ho nevnímáme jako naprosto dobrého. Už si nevsímáme toho, co zbylo z ráje.

Jíme. A v okamžiku vidíme. Všude, kam se podíváme, vidíme svět plný nedostatku, vesmír plný ztráty, nouze a bezpráví.

Jsme hladoví. Jíme. Jsme naplněni . . . a zase prázdní.

A přesto se stále díváme na to ovoce a vidíme jenom materiální prostředky na zaplnění naší prázdnoty. Nevidíme tu pravou podstatu materiálního světa: že *tu je jako prostředek pro splynutí s Bohem*.

Díváme se a nadýmáme se bolestí rozbité, otloukané planety, a toto nedbalé dílo přičítáme na vrub lhostejnému Stvořiteli (pokud si vůbec myslíme, že nějaký existuje). Připouštíme si vůbec někdy, že tohle rozmlácené místo je výsledek nás nespokojených nevděčníků, protože jsme to tu všechno kousavě proděravěli? Jed z ovoce nakazil celé lidstvo. *Mě*. Říkám ne tomu,

co mi On dává. Žízním po nějakém energetickém nápoji, elixíru, který zmírní muka toho, v co jsem uvěřila: Bůh není dobrý. Bůh mě nemiluje.

Jestliže mám být krutě upřímná, možná, že jsem Bohu řekla ano, řekla jsem ano křesťanství, ale ve skutečnosti jsem žila, jako kdybych řekla ne. Je to tak. Jsem nakažena tím soustem z Ráje a sítnice mojí duše si vytváří žluté skvrny černoty. Od mého vlastního počátku protrhává sestřina smrt díru plátnem světa.

To ztráty dělávají. Jedna ztráta v životě může zamořit život celý. Jako vyrážka, která se každým dnem zhoršuje, tak se náš zrak postupně zanese černou prázdnotou. Kamkoliv se teď podíváme, vidíme jen to, co není: díry, nouzi, nedostatek.

V našem prostém venkovském kostele, který je na kraji pole, kde se suší seno, obklopeném starým cedrovým plotem, se jednou týdně v neděli žluté skvrny mojí duše samovolně uzdraví. V tom kostele s dřevěným křížem přibitým ke zdi směrem k venkovské cestě, tam se Bůh zdá být očividný. Blízký. Bible leží otevřena. Svatozánek se plní chválami, které zpívají manželky držící na ruce děti, farmáři, kteří již brzy ráno splnili své každodenní povinnosti, mají uhlazené vlasy. Stůl s Večeří Páně je prostřen těmi jedinečnými symboly – kalichem a bochníkem; ten stůl obnovuje vztah. Rozpomínám se. Tady si vzpomínám na Lásku a Kříž a Tělo a jsem do nich naroubována, objata a ucelena. Všichni jsou vzpřímení. Tam, bok po boku Claude Martin a Ann Van den Boogaardová a John Weiler a Marion Schefterová a noblesní paní Learyová, dokonce i lidé jako já to vidí.

Ale co po zbytek týdne, kdy žiju dny v tomto hrubém světě do očí bijící drsnosti? Naprostá ztráta hlavní vize. Všude je svět proděravělý nedostatkem.

Prahnu po naplnění ve světě, který hladoví.

Ale Bůh má pro nás jiný záměr už od toho počátku v Zahradě. Od toho okamžiku, kdy se k nám sehnul a vdechl Svůj život do pra-

chu našich plic, od té chvíle, kdy nás políbil k existenci; Jeho úmyslem nikdy nebylo potutelně přichystat naši zkázu. A přece jsem to našla: On má překvapivé, skryté cíle. Otevřu Bibli a Jeho zarážející plány tam bezostyšně leží. Když je čtu, je těžké tomu uvěřit, a tak si je musím přečíst znovu a znovu, procítnout ta slova, ujistit se, že jsou skutečná. Jeho milostný dopis navždy utiňuje jakoukoliv pochybnost: „... mluvíme o tajemné moudrosti Boží, o skryté moudrosti, kterou Bůh před věky předurčil k naší slávě“ (1. Korintským 2:7). Předurčuje nás k přejmenování, Jeho úmyslem je navrátit nás našim pravým jménům, našim pravým podstatám. Předurčuje nás k uzdravení našich děravých duší. Už od toho počátku v Ráji to vždycky byl a do dnešního dne je Jeho tajný cíl – navrátit nás *k naší plné slávě*. Šokující, že by pro nás něco takového chtěl udělat! Pro nás, nehodné. Přesto od té chvíle, co jsme se zakousli do ovoce a protrhli díru v našich duších, díru, kterou odtéká radost, Bůh měl divoký tajnůstkářský plán. *Předurčil nás ke zvonaplnění slávou*. Slávou a milostí.

Milost*, to znamená „laskavost“, přeloženo z latinského *gratia*. Vyvolává to představu svobodné ochoty. Svobodná a nachystaná laskavost. To je milost. Jedna věc je vybrat si, že přijmeme tu milost, která nám byla věnována na kříži. Ale zvolit si, že budeme žít *naplnění* Jeho milostí? Zvolit si být *naplněna* vším, co svobodně dává, a žít naplno – se slávou a milostí a Bohem?

Vím to, ale nechci to: je to volba. Stále se můžu rozhodnout říct ano životu se ztrátami. Můžu si zvolit říct ano tomu, co On volně dává. Mohla bych tak žít – s volbou, že nastavím ruce, abych svobodně přijala cokoli, co Bůh nabízí? Jestliže to neudělám, tak bych si tím také zvolila.

Zvolila bych tím ne.

Ten den, kdy jsem se u zadních dveří setkala se svým švagrem, když hledal svého bratra, vypadal jako jeho bratr, ten den to na jedinou spatřím jasně jako zářící úplněk vycházející nad lednovým

---

* Anglicky *grace*, pozn. překl.

sněhem, tu volbu, jestli říct Božím milostem ano nebo ne; ten den byl základním pilířem všeho.

Švagr přešlapuje a čeká, protože Manžel Farmář musel rychle zajet do železářství. Mluví o teplotě půdy a o předpovědi počasí. Opru se o rám dveří. Pes mi leží u nohou.

John pokrčí rameny, zadívá se přes naše pšeničné pole. „My farmáři si myslíme, že máme všechno pod kontrolou, že pro sklizeň děláme všechno správně. A když farmaříš,“ znovu se na mě otočí, „tak tomu čelíš každý den. Máš pod kontrolou tak málo. Skutečně. To Bůh to všechno rozhoduje. Ne my.“ Strčí si své velké holandské ruce do ošoupaných kapes, klidně se usměje. „Je to všechno dobré.“

Přikývnu, málem mu řeknu, aby ten nový sud na vodu nechal vzadu v kůlně a nemusel čekat, až se Manžel Farmář vrátí. Ale zachytím jeho oči a vím, že se musím zeptat. Díváme se na sebe, váhavě se vracím na to místo, kam se zřídka odvážím.

„Jak tohle víš, Johne? Hluboko uvnitř, jak to víš, že to všechno opravdu je dobré? Že Bůh je dobrý? Že můžeš říct ano – čemukoliv, co ti dává?“ Zním příběh toho muže, kterého se ptám a on zná můj. Jeho oči se dál dívají. Ví, že na ten příběh taky vzpomíná.

Je Nový rok. Prosí nás, abychom přišli. Jenom jestli chceme. Nechci myslet na to proč, ale my víme proč. „Už?“ Hledám manželovu tvář. „Dnes?“ Vezme mě za ruku a nepouští ji. Ani když nastupujeme do nákladáku, ani když jedeme po zadních cestách, ani když stoupáme po prázdném schodišti do nemocničního pokoje osvětleného jen tlumenou lampou. John nás vítá u dveří. Kývne. Jeho oči se statečně usmívají. Ta jediná slza, která mu steče po tváři, ze mě něco vyřízne.

„Tiff si všimla, že se Dietrichovi začalo dnes odpoledne těžko dýchat. No a když jsme ho sem přivezli, tak nám řekli, že jeho plíce zkolabovala. Teď je to jen otázka hodin. Stejně jako tomu bylo na konci s Austinem.“ Jeho prvorozený, Austin, zemřel na stejnou ge-

netickou nemoc jenom o osmnáct měsíců dříve. John se chystal pohřbit syna podruhé za méně než dva roky.

Nemůžu se dívat na ten smutek a usmívat se. Dívám se na zem, naleštěné dlaždice začínají být rozmazané, tečou. Vždyť to bylo jenom před rokem a půl. Pivoňky byly v plném květu, když jsme stáli na venkovském hřbitově a pozorovali jsme, jak se mráček z balónků vznáší nad pastvinami k modré obloze. Všechny ty nadšené radostné naděje pro Austina – pluly pryč. Austinovi nebyly ani čtyři měsíce. Byla jsem tam v ten dusný červnový den. Stála jsem u bzučícího větráku v jejich farmářské kuchyni. Větrák třepetal usmívajícím se balónkem nad Austinovým poklidným tělíčkem. Pamatuji si modř jeho očí, jako zrcadla nebes. Nikdy se nepohnul. Jeho oči pohnuly mnou. Hladila jsem synovcovo holé bříško. Jeho hrud' se zvedala, aby zachytila vzduch. A zvedala se méně ... a méně.

Jak můžeme dál dýchat, když se plíce pod našimi prsty pomalu zmenšují?

Vypotácela jsem se z jejich zadních dveří a lehla si na trávu. Křičela jsem k nebi. Ten den jsme měli výročí svatby. Vždycky si budu pamatovat to datum, jeho oči.

A teď na Nový rok jsme tu znovu s Johnem, Tiffany, ale tentokrát s jejich druhorozeným synem, Dietrichem. Je mu jen pět měsíců. Narodil se do naděje a modliteb – a do stejné smrtelné diagnózy jako jeho bratr Austin.

John mi podává papírový kapesník a já se pokouším otřít všechnu tu trýznivou bolest. On to také zkouší měkkými a vyrovnanými slovy: „Jsme tak požehnaní. Až do dneška neměl Dietrich žádné bolesti. Máme krásné vzpomínky na šťastné Vánoce. To je víc, než jsme měli s Austinem.“ Všechny dlaždice na zemi tečou. Bolí mě na hrudi. „Tiffany udělala spoustu fotek. A měli jsme s ním celých pět měsíců.“

Neměla bych to dělat, ale udělám to. Vzhlednu. Do toho jeho

pokorného žalu. Cítím svou divokost. Jeho oči se lesknou, jeho ohromený údiv a vyrovnaný úsměv se do mě zaříznu. Vidím, že se mu třese brada. V ten moment zapomenu na pravidla rezervovaných emocí téhle holandské rodiny. Popadnu ho za ramena a podívám se mu zpříma do očí, které se zalévají slzami. A skřípavě zašeptám, dusí mě ta kostrbatá slova – zakvílím. „Kdyby to bylo na mě . . .“ a další slova zoufale a tvrdě bijí: *„Já bych tenhle příběh napsala jinak.“*

Lituji svých slov hned, jak je vypustím z úst. Znějí tak nekřesťansky, tak nepřijímací – tak *Ne, Bože!* Přeju si, abych je mohla vzít zpět, vyčesat z nich to zamotané šílenství, obléct je do jejich nejlepších, klidných nedělních šatů. Ale tady jsou, vypuštěna a nahá, syrová a skutečná, zbavena jakýchkoliv teologických klišé, mé odhalené ostré zavytí směrem k trůnnímu sálu.

„Víš . . .“ Johnův hlas přeruší mé vzpomínky a upře na mě svůj pohled, pak se znovu otočí směrem k vlnícímu se pšeničnému poli. „No, to s našimi kluky . . . Nevím, proč se to všechno stalo.“ Znovu pokrčí rameny. „Ale měl bych to snad vědět? . . . Kdo ví? Nemluvím o tom často, ale někdy si vzpomenu na ten příběh ze Starého zákona. Nevím, v jaké to je knize, ale víš, co myslím – když dal Bůh králi Ezechiášovi patnáct let života navíc? Protože se za to modlil? Ale kdyby Ezechiáš zemřel v ten čas, jak to původně Bůh zamýšlel, tak by se nikdy nenarodil Menaše. A co říká Bible o Menašem? Něco v tom smyslu, že Menaše navedl Izraelity ke spáchání ještě většího zla, než jaké dělaly všechny pohanské národy v okolí Izraele. Pomysli na všechno to zlo, které se nemuselo stát, kdyby Ezechiáš zemřel dříve, předtím než se narodil Menaše. Buď jak buď, nic neříkám.“

Dívá se na to moře zeleně, jak se převaluje ve větru. A pak řekne něco tak pomalým, hlubokým a tichým hlasem, že musím napnout uši, abych ho slyšela.

„Možná jen . . . možná, že bys nechtěla přepsat tenhle příběh, protože nevíš, k čemu by vedl ten jiný konec.“

Ta slova, která jsem ze sebe dusivě vypustila v ten den smrti a konce, se odrážejí zpět. Probodávají. Je tu důvod, proč ten příběh nepíšu já, ale Bůh. On ví, jak to všechno dopadne, kam to všechno vede, co to všechno znamená.

Já ne.

Znovu ke mně obrátí svůj pohled, ví o minulosti, kterou jsem prožila, něco z mých nočních můr. „Možná . . . myslím si . . . je to o přijmutí věcí, kterým prostě nerozumíme. Ale On ano.“

A já chápu. Alespoň o trošku víc. Když jsme vyhladovělí a nejistě tápeme, tak si můžeme vybrat. Když si zoufáme, můžeme si vybrat, že budeme žít jako Izraelité sbírající manu. Po dlouhých čtyřicet let Boží lid denně jedl manu – hmotu, jejíž doslovný překlad znamená „Co je to?“ Hladoví si zvolili sbírat nepochopitelné. Plní své žaludky tím, co nemá žádný význam. Po více než 14 600 dní si berou svou denní potravu, kterou nechápou. Sytí své duše něčím nevysvětlitelným.

Pojídají záhadu.

Pojídají záhadu.

A ta záhada, která nedává smysl, je „jako medová oplatka“ na rtech.

Na cestu přijíždí pickup. Dívám se z okna, dva bratři se potkávají, mluví, jejich gesta se zrcadlí. Myslím na pochovaná miminka a zložené plačící otce nad hroby a na svět posetý bolestí a na všechny ty záhady, které jsem odmítala, *odmítala*, aby mě vyživily. Co kdyby to byla moje dcera, můj syn? Opravdu bych si vybrala manu? Jen se zachvěju, přemýšlím. Vzpomínky na náhrobní kameny, na pročešávání zamotaných vlasů prsty; také přemýšlím . . . jestli nájem za plátno našeho životního jeviště, všechny ty ztráty, které propíchávají náš svět, naše vlastní prázdnota, jestli se tohle všechno může stát místy, kde prohlédneme.

Prohlédneme až k Bohu.

Že to, co trhá naše duše, ty stříkance, které děraví náš zrak, se může ve skutečnosti změnit ve slabá, otevřená místa, kde prohlédneme skrze všechny ten nepořádek kolem nás až na druhou stranu ke kráse, která láme srdce. K Němu. Pohlédneme na toho Boha, po kterém nekonečně prahneme.

Možná to tak bude.

Ale jak? Jak si vybereme a dovolíme, aby se ty díry staly místy, kde prohlédneme skrz až k Bohu? Místy, kde je více Boha?

Jak mám vyměnit roztrpčení za vděčnost, hlodající zlost za přetéající radost? Sebestřednost za splynutí s Bohem.

Plně žít – žít naplněn milostí a radostí a vší tou věčnou krásou. Je to bouřlivě možné.

Já to teď vidím a podávám o tom svědectví.

Takže tohle je příběh – můj příběh.

Odvázat se k prázdnějšímu plnějšímu životu.

NÁHLÉD
WWW.POSTILLA.CZ

KAPITOLA DRUHÁ

Slova, podle kterého žijeme ... a umíráme jím

Eucharistie [díkuvzdání] je stav dokonalého člověka.

Eucharistie je rajský život. Eucharistie je jediná plná a pravá odpověď
člověka na Boží stvoření, vykoupení a dar nebes.

Alexander Schmemmann

Zprudka se posadím, až to zatřese postelí, rukama divoce sevřu
bavlněné prostěradlo.

Od dveří jde slabé světlo. Dýchám, překotně dýchám. Svítí
hvězdy.

Slyším kuchyňské hodiny, ty nad jídelním stolem, odměřují čas,
vždy po jednom hlasitěm, jistém tikotu.

V hrudi mi buší, jako by uhánělo tisíc hřebců, a vesmír tam ven-
ku za oknem stojí – uvíznutý s hvězdami – a já dýchám. Dýchám.

Byl to sen, jen měsíční klam.

Rukou se dotknu vláken prostěradla a pod mým tělem je pevná
postel a za oknem svítí ranní hvězdy, každá na svém místě, a jeho
ramena vedle mě se dřímotou pozvedají a zase klesají a žilami mi
proudí úleva, žilami, které odvádějí strach a sklíčenost. Byl to jen
sen.

S úlevou si lehnu zpátky na polštář. Nezavírám oči. Dívám se z okna a dívím se, že v těchto skutečných plících je skutečný dech a že venku je skutečná rudá hvězda Antares, bijící srdce souhvězdí Štíra; visí pod couvajícím srpem měsíce a já tu jsem, abych ji mohla spatřit. Za dnešní noc jsem měla čtyři noční můry, jako stříbrná nit rozplétající se v černotě. Dost na mě, která o sobě říká, že nemívá sny.

Ležím tu a rozmatávám vzpomínky na jednotlivé scény, tu zašmodrchanou šňůrku, jeden dlouhý pramínek napodobující život; vlákna mozkové kůry, která celý můj život pracují, jsou tím nejdůležitějším pro život. Znovu navštěvuji ty scény ze snu a přemýšlím nad tím. Nad tím nejdůležitějším.

Ten sen vypadal jako skutečnost. Byl tam doktor bez tváře – jenom hlas – a bylo to v bledé místnosti, kde byly zdi a žádná okna, a jen bylo vyřčeno to jedno slovo a už to zas cítím, žíly se mi stahují.

To strašidelné slovo na „R“, to slovo s nenasytným břichem a pílivitými zuby a nenasytnou chutí rozdělit a panovat. *Rakovina*.

Pohne mi to vnitřnostmi. Zezelenám. A on bez vzruchu řekne, že rakovina ze mě neviditelně vyžírала kousky, zatímco jsem porodila šest dětí, stírala jejich blátivé stopy na podlaze, u dveří líbala rty jejich otce. Ten hlas říká, že už se nedá nic dělat. Rakovina všechno zhltna. Teď už jen dovést do konce ten zbyteček mého žití.

Už? Víc už ne? Srdce buší a krev se dme, výkřik elektrické modři.

Lapám po dechu, snažím se porozumět a prorazit si cestu ke svobodě, vynořit se do života. Mezi ty čtyři okrové stěny, do mdlého světla prosvítajícího dveřmi; čistě bílá prošívaná příkrývka přehozená přes sliby. Tak moc jsem se chtěla znovu vynořit a dýchat a nechat si na sobě tuhle kůži a žít. Ale oprátka noci se stáhla, znovu mě zadusila do tohoto snového scénáře, kde sděluji novinu o mém blížícím se úmrtí manželovi, otci, bratrovi. Ve stylu hrůzné noční

můry všichni jen pokrčí rameny, bezstarostně odkráčí. *Já chci žít. Žít naplno.* Jaké je poselství snů? Pamatuji si to, čtyřikrát jsem unikla zpět do vědomí, jenom aby ta šňůra opět shořela až k dusivým rozloučením a posledním ztrápeným dotekům.

Ležím tu natažená, zírám do stropu, naslouchám tlukotu svého nezkroceného srdce.

Tohle . . .

Ale tohle . . . tohle probuzení do praskliny noční můry, tenhle fialový šok probíhající žilami, možná i tohle je lepší než to, jak se budím obvykle. Od té doby co . . . chci říct od té doby, co jsem měla šest miminek, nebo alespoň od toho třetího – první holčička a s d'olíčky – když mě mateřství začalo oslabovat . . . ale ve skutečnosti, ne, začalo to mnohem dříve. Od té doby, co ta dívka s tlustými brýlemi při hodině angličtiny četla knížky, aby unikla myšlenkám na svoji maminku, která seděla v psychiatrické léčebně a bolestně prahla po své holčičce, která krvácela skrze příkrývku. Ano, ve skutečnosti to bylo už od té doby.

Roky jsem se ráno probouzela s přáním zemřít. Život sám se zkroutil do noční můry. Roky jsem si přetahovala příkrývku přes hlavu, bála jsem se načít další den, kdy bylo jasné, že to zase zkažím. Roky ležím a poslouchám výsměšná jména z minulosti, která se odrážejí od stěn, která nikdy neodplula daleko ani pryč: Ztracený případ. Špindíra. Smolařka. Jsou to nápisy přibité nad mou hlavou, přibité na mě, dávají mi jméno. Hvězdy publikávají.

Je to legrační. Včera ráno, předevečirem ráno, všechna tahle rána se probouzím do nespokojenosti s životem v mojí kůži. Probouzím se do sebe-nenávisti. Do zápasu s tím to všechno stihnout, do vytrvalého strachu, že selhávám. Vždycky ta, co selhává. Křičím na děti, hnisá ve mně hořkost, zapomínám, že jsme objednaní k doktorovi, ztrácím knížky z knihovny, žiju sobecky, vynechávám modlitbu, stěžuju si, jdu moc pozdě spát, zanedbávám mytí záchodů. Žiju znaveně. Ustaraně. Zneklidněně. Vyčerpaně. Roky to cítím v žilách,

puls zpřetrhaných nadějí. Budu vůbec někdy dostatečná, naleznu dost, udělám dost? Ale dnes ráno se probouzím s divokým pocitem, že chci žít. Fyzicky cítím, jak se mi žíly chvějí, jak plíce lapají po dechu; vidím to v těch klidných hvězdách, jak *opravdu* moc chci *opravdově* žít. Jak nechci zemřít. Je to snad to poselství nočních mur a snů? Bud' žít *naplno* naživu . . . nebo v prázdné nicotě?

Je to to něco mezi, co nás dohání k šilenství.

Je to život na půl cesty, ty dny bez života, ty roky bez citu, kdy jen vykonáváme prázdné pohyby, chráníme sami sebe tím, že sami sobě odvádíme pozornost; tělo, které se nikdy neprobouzí, ztratilo veškerou schopnost plně cítit – to je ten život někde mezi, který z nás dělá divoké chodící mrtvolky.

Slunce se přehoupne přes obzor. Odhazuju příkrývky, znovu se nadechnu a začnu. Je mi to *dopřáno*. Je mi *dopřáno* žít. Osamělá ranní hrdlička vábivě volá z koruny smrku. Stojím v kuchyni u horkého sporáku, dřevěnou lžící pomalu míchám bublající ovesnou kaši, ale moje oči se dívají k oknu, ven na pole. Čerstvě napadaný sníh se třpytí ve slunečním svitu, bezpočet hvězdiček na polích, v lesích nehlučně padají stromy, jejich modré stíny jsou natažené. Dole u cesty, kde štěrk zahýbá k silnici, kde hrabal náš statný žlutý labrador, tam se pomalu odpařuje černá zem.

Život má své vlastní klamy.

Noční můra se plíží po šíji, realita mě dusivě sevře.

Konec *přijde*.

Ať už mě doktor upozorní či nikoliv, konec přijde a tenhle život bosých nohou po trávě, oblohy, ze které prší jarní déšť na mé řasy, pokožky natažené pod příkrývkami, světlušek blikajících za červeného soumraku – to všechno jednou skončí.

Vypnu sporák.

Dám prát jednu várku prádla, z poličky vytáhnou kuchařku, abych naplánovala dnešní jídelníček, utřu kuchyňskou linku. Snažím se

dýchat a vytrvale pokračovat. Ale jsem nesvá, zpřevrácená, nehotová. Nemůžu plně setřást skutečnost z toho snu. Z té noční mýry mého života.

Kterou cestu skrze tuto nedlouho trvající zemi mám zvolit? Co je ze všeho nejdůležitější? Jak žít nejplnější život, který nás dovede k tomu plnému životu na věčnosti?

Přidupe dítě, ještě má na sobě holínky, v náručí nese poštu. Mezi letáky na slavnostní otevření nového obchodu s podlahovými krytinami a na výprodej pneumatik leží dopis od mého nedávno ovdovělého tchána. Jedné horké červencové noci ve tmě pokoje číslo 117 použil Bůh rakovinu jako nástroj na uvedení mé tchýně, své padesátileté nevěsty, do svého trůnního sálu a do věčné slávy. Tu noc jsme zpívali „Bude to den překrásný, až tě, Ježíši, spatřím.“ Byla jsem to já, kdo kusem látky zakryl její orosený obličej. Otevřu obálku, vytáhnu přání, čtu jeho pomalé holandské klikyháky. Ale mou pozornost upoutají až poslední slova:

„Na začátku tohoto roku přemýšlím, koho volá Domů? Jsem to já, Pane? Kéž jsem připraven. Nebo my. Kdokoliv.“

Zalijí mě emoce. Tento dopis, tato slova, zrovna teď po tom nočním zápase? Po těch letech probouzení?

Kdokoliv. Připraven tu skončit.

Kdokoliv. Připraven poprvé se tam s Ním setkat.

Kdokoliv. *Brzy.*

Budu tou dobou žít plně – nebo jen prázdně?

Jak to má člověk dělat, aby žil vždy připraven? Ano, konec konců jedině s Ježíšem. Ano, tahle předčasná smrt sama sobě, narození do života s křížem, milost nás chrání jako zámostek předtím, než vstoupíme do nekončícího života. Bez tohoto Ježíše, ne, nikdo nemůže být připraven.

Ale někdo mi prosím sdělte – mně, která se sice znovu narodila, ale pořád tak moc potřebuje se zrodit nanovo – sdělte mi někdo

podrobnosti toho jak žít a čekat v tom zámotku předtím, než nastane věčnost?

V mém skutečném snu (snové skutečnosti?) lapám po víc času, po zoufale víc času. Ale musím se sama sebe ptát: víc času k čeho? Odpověď na tuto otázku určuje cestu, kterou se tyto tak krátké dny vydají.

Těžké otázky mě vedou k těžkému rozptýlení. Kontroluji e-mail. Přišlo mi více slov, tentokrát od jedné matky. Její sedmnáctileté dceři byla diagnostikována, ano, hrozba toho slova je příliš skutečná, rakovina. Snažím se dýchat. Dnes to je těžké. Co to je za Boží poselství? Matka se ptá za mě, na mé obrazovce stojí: „Co k tomu lze říct?“

Odklopýtám pryč.

Samozřejmě na to nemám co říct, nemám žádnou odpověď. Tápu po své vlastní cestě. V dnešní den zoufale hledám způsob, jak přežít tenhle mihotající se mžik života.

Jak žít plně, abychom byli naplno připraveni zemřít?

Skládám prádlo do skříně. Myslím na všechny ty věci, které v životě nejspíš nikdy neudělám.

Myslím na všechny ty věci, o které přijdu.

Moje oči nikdy nespátří nefritově zelenou řeku Li v Číně. Nikdy neuvidím ty černovlasé chlapce se slaměnými klobouky, jak rybaří na svých bambusových člunech s pomocí vycvičených kormoránů, za nimi se zvedá mlžný opar přes krasové útvary, neskutečné a tmavé. Nikdy nevystoupám na pahorkatinu Loita v Keni, abych byla svědkem tance gazel, které budou po milionech migrovat z pláně Serengeti. Nikdy si nezaplavu v safírově modrých vodách jihopacifických jeskyní, nikdy nebudu dlouho do noci naslouchat větru šeptajícím v sekvojových lesích, nestrávím svá zlatá léta výstupem na smaragdový vrcholek Machu Picchu.